

SULTÂN VELED'İN MA'ÂRİF'İ VE YAZMA NÜSHALARI THE MA'RİF OF SULTÂN VELED AND ITS MANUSCRIPT VERSIONS¹

SÜMEYYE AKÇA SIRAKAYA
ADNAN KARAİSMAİLOĞLU

Sayı 4, ss. 37-62

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 17.06.2024

Kabul Tarihi: 31.10.2024

Değerlendirme: Çift Taraflı Kör Hakemlik

Etik Bildirim: lisaniyatstudies@gmail.com

İntihal Denetimi: Yapıldı. (İntihalnet)

Etik Beyan: Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Lisans Bilgisi: Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakları dergimize ait olup, CC-BY-NC-ND lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır.

Issue 4, pp. 37-62

Article Type: Research Article

Submitted: 17.06.2024

Accepted: 31.10.2024

Evaluation: Double-Blind Review

Ethics Declaration: lisaniyatstudies@gmail.com

Plagiarism Check: Done. (İntihalnet)

Ethics Statement: This study does not require ethics committee approval, and the data used was obtained through a literature review/published sources. It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to throughout the preparation, and all references are cited in the bibliography.

License Information: The copyrights of the studies published in our journal belong to our journal and are published as open access with the CC-BY-NC-ND license.

Atıf Bilgisi / Reference Information:

AKÇA SARIKAYA, S., KARAİSMAİLOĞLU, A. (2024).

Sultân Veled'in Ma'Ârif'i Ve Yazma Nüshaları, *Lisaniyat Studies Uluslararası Filoloji Araştırmaları Dergisi*, 4, 37-62

Sümeyye Akça Sırakaya

Yüksek Lisans Programı Mezunu Kırıkkale Üniversitesi

akcasumeyye.trk@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6392-1374

Adnan Karaismailoğlu

Prof. Dr.

Kırıkkale Üniversitesi

adnankaraismailoglu@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-5581-3736

Abstract

Bahâ' al-Dîn Muhammad Sultan Walad (1226-1312) is the eldest son of Mawlânâ Jalâl al-Dîn-i Rûmî. He played a central role in the institutionalization and dissemination of Mevlevism. "Ma'ârif" one of the most significant works, comprehensively addresses Sufi thoughts, the spiritual journey of individuals, and the process of attaining closeness to Allah. "Ma'ârif" is regarded as a guiding light for the Mevlevî order and a seminal work of Sufi literature. The manuscript copies of the work exist in various versions. Studies conducted based on these manuscripts significantly contribute to the accurate understanding of Mevlevism and Sufism. The authoritative copies were selected by Meliha Ülker Anbarcıoğlu, and the work was translated into Turkish after a thought çomarsan. As a result of the examination of the manuscript copies of "Ma'ârif" their structural and content-related features have been determined. It has been observed that some manuscripts were incorrectly attributed, erroneously associated with Bahâ' al-Dîn Walad, the grandfather of Sultan Walad. Additionally, Ma'ârif was published in Iran, mistakenly believed to be the second volume of Mawlânâ Jalâl al-Dîn-i Rûmî's Fihî Mâ Fih. This study aims to accurately characterize the manuscript copies of Ma'ârif and to delineate their differences. It is anticipated that this research will serve as a foundational step guiding researchers in the field and shedding light on more comprehensive future studies.

Keywords: Bahâ' al-Dîn Muhammad Sultan Walad, Ma'ârif, Mawlânâ Jalâl al-Dîn-i Rûmî, Bahâ' al-Dîn Walad, Tasawwuf.

Özet

Bahâeddîn Muhammed Sultân Veled (1226-1312), Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin büyük oğludur. Mevlevîliğin kurumsallaşması ve yayılmasında merkezî bir rol oynamıştır. En önemli eserlerinden biri olan "Ma'ârif", tasavvufî düşünceleri, insanın manevî seyrini ve Allah'a ulaşma sürecini kapsamlı bir şekilde ele alır. "Ma'ârif", Mevlevî tarikatı için rehber niteliğinde olup, tasavvuf edebiyatının mühim bir eseri olarak değerlendirilir. Eserin çeşitli yazma nüshaları mevcuttur. Bu nüshalar üzerinden yapılan çalışmalar, Mevlevîlik ve tasavvufun doğru anlaşılmasına önemli katkılar sunmaktadır. Bu nüshalardan muteber olanlar Meliha Ülker Anbarcıoğlu tarafından seçilmiş ve karşılaştırma yapılarak eser Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Ma'ârif yazma nüshalarının incelenmesi sonucunda, nüshaların yapısal ve içeriksel özellikleri belirlenmiştir. Bazı yazmaların, Sultân Veled'in dedesi Bahâeddîn Veled'in Ma'ârif'i ile karıştırılarak kayıtlara yanlış işlendiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda Ma'ârif, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin Fihî Mâ Fih adlı eserinin II. cildi zannedilerek İran'da basılmıştır. Bu çalışma, Ma'ârif yazma nüshalarının özelliklerini doğru bir şekilde tanımlamak ve farklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın, alandaki araştırmacılara kılavuzluk etmeyi amaçlayan bir ön adım niteliğinde değerlendirilmesi ve ileride yapılacak daha kapsamlı araştırmalara ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bahâeddîn Muhammed Sultân Veled, Ma'ârif, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Bahâeddîn Veled, Tasavvuf.

¹ Bu çalışma, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2024 yılında tamamlanan "Sultân Veled'in Ma'ârif'i ve Yazma Nüshaları" başlıklı yayımlanmamış Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Extended Summary

When we examine literary works, it is possible to obtain deep and clear information about the periods in which the works were written. Each work has great importance in terms of understanding the traditions and customs of the period in which the works were written, the structural features of the language, the structure of society, the existing spiritual slogans, and the periodical literary features. Examining a work from every angle is akin to embarking on a long and historical journey into the period in which that work was written. Especially if these works examined are from previous periods, it will be very difficult to describe the pleasure of this time. "Those who do not preserve their past cannot have a future." It is necessary to understand this statement well. If a society does not cherish its roots, it can never have a solid foundation. If we do not nurture the roots, the tree will gradually lose its strength and wither away. Therefore, the pages of history should not be allowed to gather dust.

One of the important figures who recognized the necessity of preserving the roots was the Sufi-poet Sultan Walad (Bahâ' al-Dîn Muhammad), who was born on 25th Rabi' al-Awwal 623 (25th April 1226) in Larende (Karaman). He is the eldest son of Mawlânâ Jalâl al-Dîn-i Rûmî. His mother is Gevher Hatun, the daughter of Lala Şerefeddin from Samarkand. Sultan Walad received his primary education from his father, Mawlânâ. Later, he continued this education by going to Damascus with his brother Alâ al-Dîn. Initially, he was affiliated with his grandfather Bahâ Walad, then with his father Mawlânâ, first with Seyyid Burhân al-Dîn Muhaqqiq al-Tirmidhî, and after his death (639/1241), he was affiliated with Shams-i Tabrizi. He was affiliated with Salâh al-Dîn al-Zarkûbî and Husâm al-Dîn al-Celebî, who were his father's caliphs. When Mawlânâ died, although he was asked to succeed him, he did not accept it and became affiliated with Husâm al-Dîn al-Celebî. After the death of Husâm al-Dîn al-Celebî in 638/1241, Kerimuddin ibn Sultan Walad, who was affiliated with Bektemur for a few years, took over his father's position after the death of his sheikh and started to serve. He had a son named Jalal al-Dîn Amir Arif Celebi from his marriage with Salâh al-Dîn al-Zarkûbî's daughter Fâtima Hatun, and two daughters named Mutahhara Hatun (Âbide) and Şeref Hatun (Ârife). After Fâtima Hatun, he married his concubines Nusret Hatun and Sümbüle Hatun, from whom he had Çelebi Shams al-Dîn Amir Abid, Celebi Salah al-Dîn Amir Zahid, and Celebi Husam al-Dîn Amir Vacid, respectively.

Sultan Walad, who sent his caliphs all over Anatolia, ensured the spread of the Mevlevi sect. The etiquette and customs of the Mevlevi order began to take shape in his own period. The initiation of the "devr-i veledî" dhikr, which involves spinning in the semahane three times in the Mevlevi Âyîn-i Şerîf, is attributed to him. The Mevlevi ritual began to be performed in accordance with certain etiquette and rituals in the 15th century. It coincides with the period of Pîr Âdil Celebî, the son of Amîr Alîm Celebî, the grandson of Sultan Walad, in the 16th century. The last regulations on this subject were made by Pir Hussain Celebi, one of the sheikhs of the asitâne in Konya, in the 17th century.

Sultan Walad, who said, "Walad has neither knowledge nor guardianship other than the knowledge and guardianship given by his father," followed his father Mawlânâ in terms of style and content in his works. All the poems in his divan contain Mawlânâ's tone, expression, metaphors, meter, and rhymes he uses. He often quoted his words verbatim in his other works. However, compared to Mawlânâ, Sultan Walad used narrative much less. In this respect, Sultan Walad's masnavis differ from Mawlânâ's Masnavi. Sultan Walad used a simple and fluent Persian language in his works. There are fourteen Turkish ghazals in total in his divan. In addition, he also composed poems in Arabic and Greek. Sultan Walad left behind five great masterpieces named Veled-nâme (İbtidâ-nâme/masnavi), Dîvân (Persian, Turkish, Greek, Arabic), Rebâb-nâme (Verse-prose work), Intihâ-nâme, and Ma'ârif. He claimed this wise heritage with the inspiration he received from his grandfather, father, and sheikhs. We decided to carefully examine Ma'ârif, one of these masterpieces. In order to conduct an academic study, we made an effort to carefully collect the surviving copies of this work from past to present and classify them in a healthy way to ensure ease of study. Of course, it should not be ignored that there may be manuscript copies that have not been reached, lost, or recovered. During these

studies, we determined that some copies of the work were thought to be Ma'ârif, his grandfather's work, and had survived to this day from the records. We have come across that in some places it is confused with* his father's work, Fîhi Mâ Fîh. We believe that this review, which is a small but important step in the field, will shed light on researchers and those interested in this field. We hope that every step taken to protect the traditional heritage will be reciprocated.

Giriş

Sultân Veled, kaleme aldığı eserleriyle Türk irfân geleneğine önemli katkılarda bulunmuş ve Mevlevî kültürünün günümüze kadar ulaşmasında büyük rol oynamıştır. Eserleri Fars edebiyatının yanı sıra Türk edebiyatında da şiir ve nesir formundaki zenginliği artırmakla kalmayıp, aynı zamanda bu eserlerin akademik camiada ele alınması, Türk tasavvuf edebiyatının anlaşılmasına yönelik derinlemesine araştırmaların yapılmasına da kapı aralamıştır. Yalnızca edebî bir değer taşımakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal ve kültürel bağlamda Türk toplumu için öğretici ve ilham verici bir işlev üstlenmekte, bu sayede Sultân Veled akademik çalışmalarda da sıkça referans gösterilen önemli bir şahsiyet hâline gelmektedir.

Günümüze kadar ulaşan bu eserlerin yazma nüshalarının incelenmesi ve bir araya getirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bir eserin içerisinde barındırdığı mesajı, edebî özellikleri, tarihî ve sosyolojik ifadeleri görebilmek için öncelikle titizlikle analiz edilmesi ve karşılaştırılması gerekmektedir. Bu anlamda Sultân Veled'in, sûfî öğretilerini derinlemesine işleyerek dönemin kültürel dinamiklerini yansıtan ve zengin bir edebi miras sunan Ma'ârif isimli eserinin yazma nüshalarının incelenmesi ve derlenmesi, Türk ve Fars edebiyatları arasındaki etkileşimlerin daha iyi anlaşılmasına ve içerdiği irfânî mesajların günümüze ulaşmasına katkıda bulunma potansiyeline sahiptir.

1. Muhammed Bahâüddîn Sultân Veled'in Hayatı

Tam adı Muhammed Bahâeddîn Veled olan mutasavvıf-şair, 25 Rebûlâhîr 623'te (25 Nisan 1226)² Lârende'de (Karaman) doğmuştur. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin büyük oğludur. Annesi Semerkandlı Lala Şerefüddîn'in kızı Gevher Hatun'dur. Şiirlerinde "Veled" mahlâsını kullanmıştır. Adı bazı kaynaklarda Ahmed olarak da geçmektedir.³ Çocukluğu babası Mevlânâ'nın sohbet meclislerinde geçen Sultân Veled küçük yaşlarından itibaren babasını kendine rehber edinmiş, onun gibi bir yaşam sürdürmeye gayret etmiştir. Bu konu hakkında Ahmed Eflâkî Dede *Menâkıbü'l-Ârifîn*'de şöyle not düşmüştür:

*"Sultân Veled daha bebekken bile babasının kolları arasında uyur, babası teheccüd namazına kalktığı anda ağlamaya başlardı. Bunun üzerine Mevlânâ namazını bırakır, oğlunu kucağına alır, onu sustururdu."*⁴

Babasından fıkıh, Arapça gibi dersler alan Veled daha sonra kardeşi Alâeddîn ile birlikte ilim tahsiline devam etmek için dedesi Şeyh Şerefüddîn'in yönetimi altında önce Halep'e daha sonra Şam'a gitmiştir.⁵ Sultân Veled'in tahsile kaç yaşlarında başladığı ve ne kadar zaman devam ettiğine dair net bir tarih yoktur. Eflâkî, kardeşiyle birlikte uzun süre tahsil gördüklerini aktarsa da ne zaman gittiklerini, hangi medresede okuduklarını ve ne zaman döndüklerini belirtmemiştir. Mevlânâ'nın oğullarından dedelerini incitmemelerini onun emrine uymalarını nasihat ettiği bir mektubu vardır.⁶ Ancak yine burada da tarih bilgisi bulunmamaktadır.

² *İbtidâ-nâme*, Trc. Gölpınarlı, Konya ve Mülhakatı Eski Eserleri Sevenleri Derneği Yayınları, 2001, s. 1.

³ Veyis Değirmençay, *Sultan Veled ve Rebab-nâme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1996, s. 16.

⁴ Eflâkî, *Menâkıbü'l-Ârifîn (Ariflerin Menkıbeleri)*, (Trc. Tahsin Yazıcı), İstanbul: Kabalcı Yay., 2012, s. 585.

⁵ M. Ülker Anbarcıoğlu, *Maarif Tercümesi Önsözü*, Tercüman Yayınları, 1984.

⁶ M. Ülker Anbarcıoğlu, *Maarif* Trc. Önsözü; Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mektubât*, neşr-i Yusuf Cemşidî pûr-Gulâm Hüseyin-i Emin, Tahran 1956, S. 140, 62.mektup.

Dînî ilimleri öğrenip Konya'ya dönen Sultân Veled, yaşadığı süre boyunca babasının derslerinde ve sohbetlerinde bulunarak kendisini geliştirmiştir. Eflâkî ashâbın ileri gelenlerinden Mevlânâ Hüsâmeddîn İskender, Cemâleddîn Kumrî, Sirâceddîn Tatarî ve imam İhtiyârüddîn'den naklen şöyle anlatmaktadır:

“Sultân Veled, babasından hiç ayrılmazdı; hatta gençlik çağına kadar daima babasının yanında otururdu. Gençliğinin ilk devrelerinde birçok kimseler onu Mevlânâ'nın kardeşi zannederlerdi. Mevlânâ da bu benzerliğe: “Sen, insanların iç ve dış yaratılışları bakımından, bana en çok benzeyenisin” sözüyle işaret etmiştir.”⁷

Başta babası olmak üzere devrin önemli mutasavvıflarından eğitim görmüş ve onlara intisap etmiştir. İlk olarak dedesine, babasının da mürşidi olan Seyyid Burhâneddîn Muhakkık-i Tirmizî'ye, onun vefatından (639) sonra Şems-i Tebrîzî'ye bağlanmıştır. Daha sonra Mevlânâ'nın halifeleri Selâhaddîn-i Zerkûb ve Hüsâmeddîn-i Çelebî'ye intisap etmiştir. Rûmî'nin vefatından sonra başta Hüsâmeddîn Çelebî olmak üzere diğer ileri gelen Mevlevîler onun posta geçmesini arzu etmişler ancak Sultân Veled bunu kabul etmeyerek Hüsâmeddîn Çelebî'ye tâbi olmuştur. Hüsâmeddîn Çelebî'nin vefatından (683) sonra Kerîmüddîn b. Bektemur'a intisap edip kendi ifadesiyle yedi yıl hizmetinde bulunmuştur.⁸ Şeyhin vefatından (691) babasının makamına geçmiş, Mevlevîliğin kurulması ve sistematize edilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Mevlânâ Celâleddîn henüz yaşarken oğlu Sultân Veled'i Şems-i Tebrîzî'ye mürîd yapmıştır.⁹ 643 senesinde kendisiyle hem-hâl olmasından doğan dedikodu ve baskılar nedeniyle Konya'yı terk ederek Şam'a giden Şems'i geri getirmesi için oğlu Sultân Veled'i Şam'a göndermiştir. Sultân Veled Sâlihiyye¹⁰ denilen bir kervansarayda Şems'i bulmuş ve bir hayli rica ve ısrarda bulunarak, onu birlikte Konya'ya dönmeye iknâ etmiştir. Şems'i atına bindirerek kendisinin yaya olarak Şam'dan Konya'ya kadar geldiği rivayet edilmiştir. Bununla ilgili Eflâkî eserinde Şems-i Tebrîzî'nin dilinden şu sözleri aktarmıştır:

“Ulu Allâh'ın bağışlarından iki şeyim var: Başım ve sırrım. Başımı içtenlikle Mevlânâ'nın yolunda fedâ ettim. Sırrımı Bahâeddîn'e bağışladım. Eğer Bahâeddîn'in ömrü, Nûh'unki kadar olsa ve bunun hepsini harcasa idi, bu yolculukta benden elde ettiği feyzi elde edemezlerdi. Kendisini sizin de ödüllendireceğinizi ve onun kâmil bir pîr, büyük bir şeyh olacağını umuyorum.”¹¹

Sultân Veled, babasının isteği üzerine Selâhaddîn-i Zerkûb'un kızı Fâtıma Hatun ile evlenmiştir. Celâleddîn Emîr (Ulu Ârif Çelebî) adında bir oğulları, Mutahhara Hatun (Âbide) ve Şeref Hatun (Ârife) adlarında iki kızları dünyaya gelmiştir.

Fâtıma Hatun'dan sonra câriyeleri Nusret Hatun ve Sünbüle Hatun ile evlenmiş, Nusret Hatun'dan Çelebî Şemseddîn Emîr Âbid ve Sünbüle Hatun'dan ise Çelebî Selâhaddîn Emîr Zâhid ve Çelebî Hüsâmeddîn Emîr Vâcid doğmuştur.¹²

Mevlevîliğin âdâb ve erkânı Sultân Veled zamanında bizâtihî kendisi tarafından oluşturulmuştur. Bunun en basit örneklerinden biri Mevlevî mukâbelesinde semâhânenin üç defa devredilmesiyle “Devr-i Veledî” zikrinin başlatılması kendisine izâfe edilmiştir.¹³ Mevlânâ'nın vefatına müteâkib Selçuklu ricâlinden Emîr Mu'înüddîn Pervâne ile zevcesi Gürcü Hatun'un ve Alemüddîn Kayser'in maddî yardımları ile sanat mektebinde yetişmiş

⁷ Eflâkî, *Menâkıbu'l-Ârifîn (Ariflerin Menkıbeleri)*, Trc. Tahsin Yazıcı, İstanbul: Kabalcı Yay., 2012, s. 428.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Sultan Veled, *Velednâme*, s. 330-331; Sultân Veled, *İbtidâ-nâme*, s. 315-316.

⁹ M. Ülker Anbarcıoğlu, *Maarif Tercümesi Önsözü*, Tercüman Yayınları, 1984; Eflâkî, *Menâkıbu'l-Ârifîn (Ariflerin Menkıbeleri)*, Trc. Tahsin Yazıcı, İstanbul: Kabalcı Yay., 2012, s.333.

¹⁰ Şam'ın Sâlihiyye isimli semtinde bulunan bir kervansaray.

¹¹ Eflâkî, *Menâkıbu'l-Ârifîn (Ariflerin Menkıbeleri)*, Trc. Tahsin Yazıcı, İstanbul: Kabalcı Yay., 2012, s.377-379.

¹² TDV *İslâm Ansiklopedisi*, Veyis Değirmençay, “Sultan Veled” C. 37., İstanbul, 2009, s. 521-522.

¹³ TDV *İslâm Ansiklopedisi*, Veyis Değirmençay, “Sultan Veled” C. 37., İstanbul, 2009, s. 521-522.

Bedreddîn-i Tebrîzî'nin teknik nezaretiyle bir türbe inşa edilmiştir.¹⁴ Sultân Veled bu türbenin tarikatın âsitânesi hâline getirilmesi için faaliyette bulunmuş ve Sultan II. Gıyâseddin Mesûd'un türbeye vakıf tesis etmesini sağlamıştır.

Sultân Veled 10 Receb 712'de (11 Kasım 1312) Konya'da vefat etmiş ve babasının sağ tarafına defnedilmiştir. Yerine de oğlu Emîr (Ulu) Ârif Çelebî geçmiştir.

1.1. Edebî Kişiliği

Sultân Veled eserlerini bir eser yazmış olma gâyesiyle değil, babasına benzeyebilmek, insanlara nasihat yoluyla faydalı olabilmek ve dostların ricasını îfâ edebilmek adına kaleme almıştır. Bunlara örnek olarak; *Dîvân*, *İbtidâ-nâme*, *Rebâb-nâme*, *Ma'ârif* ve *İntihâ-nâme*'sini söyleyebiliriz. İnsanlığa faydalı olabilmenin en temel özelliklerinden biri anlaşılır olabilmektir. Sultân Veled de kendisine bunu şiâr edinerek eserlerini oldukça sâde ve anlaşılır bir dilde yazmıştır. Maksadı sanatkârâne bir eser ortaya koyup ruhları peşinden sürüklemek olmamış bilakis bildiklerini herkesin anlayabileceği şekilde aktarmayı hedeflemiştir. Ve bunu yapabilmek için de basit ve sâde bir üslup kullanmak zorunda kalmıştır.¹⁵

Neredeyse bütün mesnevîlerinde şiirlerinin arasına ne anlatmak istediğine dâir özet olacak şekilde uzun nesir başlıklar (sûrhlar¹⁶) yerleştirmiştir. Buradan onun amacının nazımdan ziyâde konuyu doğru aktarabilmek olduğu görülmektedir. Ancak özellikle şunu belirtmek gerekir ki yaşamı boyunca babasından etkilenen ve dâimâ onu kendine örnek alan Sultân Veled, aynı şekilde edebî kişiliğinde de babasını örnek almıştır. *Rebâb-nâme* isimli eserini Mevlânâ'nın Mesnevî'si ile aynı vezinde kaleme almıştır. Yine bu durumu başta *Veled-nâme* isimli eserinde olmak üzere diğer eserlerinde babası adına yazdığı methiyelerden anlamak mümkündür.¹⁷

Şiirlerini babası kadar coşkulu îfâde etmek yerine tasavvufî görüşlerini daha öğretici bir şekilde yazan şair, Farsça şiirin yanı sıra eserlerinde Türkçe beyitlere de yer vermiştir. "*Ancak Türkçe kaleme aldığı şiirlerinde bazı aruz kusurları görülmektedir. Banarlı'nın da ifade ettiği üzere, şiirlerinde görülen bu aruz kusurlarının temelinde, şiirlerini Farsî eda ile söylemesi ve Türkçede Farsçadaki gibi heceleri uzatma prensibini uygulamaya devam etmesi yatmaktadır.*"¹⁸ Türkçe şiirler yazmasının en önemli nedeni Farsça bilmeyen Türk halkına sahip olduğu bilgileri aktarabilmek ve babası Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve onun öğretilerini herkese anlatabilmektir. *Rebâb-nâme* isimli eserinde yer alan bu beyitler onun bu maksadını anlatır niteliktedir:

"Türkçe bilseydüm, aydaydum ben size
Sırları kim Tenri'den degdi bize,
Bildireydüm söz ile bildüğümü,
Bulduraydum ben size bulduğümü"¹⁹

Şair Farsça ve Türkçe'nin yanı sıra Rumca ve Arapça şiirler de kaleme almıştır. Aldığı eğitimden olsa gerek, Arapça ve Farsça şiirleri Türkçe ve Rumca şiirlerine göre daha kuvvetlidir. Sultân Veled *İbtidâ-nâme*'sinde iki

¹⁴ M. Erdoğan, "Mevlevî Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevihâneleri", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 1976, S. 4-5.

¹⁵ Djamchid Garabeiglou, *Sultan Valad: Hayatı, Eserleri ve Masnavi-i Valadî'nin Tenkitli Metni*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Filolojisi, 1977, s. 24.

¹⁶ Sûrh: Kırmızı, al. Kırmızı mürekkep. Bâb veya fasıl başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış olan yazma kitap.

¹⁷ Değirmençay, "Sultan Veled'in Mevlânâ'ya Methiyeleri", *Tarihî Süreçte Mevlânâ ve Eserleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Aralık 8-10 2011 içinde, s. 57-74.

¹⁸ İ. Akça, Peygamber Kısalarının Dinî Edebiyata Yansımasına Bir Örnek "Sultan Veled Ve Farsça Rubailerî", *Bartın Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi*, C.6, S.11, Bartın, 2019, s. 15-35.

¹⁹ Sultan Veled, *Rebab-nâme*, Trc. Niğdeli Hakkı Eroğlu, Haz. İsmail Koçak, Amber Güneysel, İstanbul: T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2011, s. 320.

tür şiir olduğunu ve bunların velîlerin şiirleri ile velî olmayanların şiirleri olarak belirtmiştir. Velîlerin şiirlerini âdetâ Kur'ân'ın tefsiri kabul etmiş diğer şiirleri ise yalnızca şekil, hüner ve abartıdan ibâret ifadeler olarak nitelemiştir. Kendi şiirlerini de velîlerin şiirleri kategorisine dâhil etmiştir.²⁰ Sultân Veled'in edebî kişiliğini Mevlânâ'dan ayıran en temel özelliği, babasından daha çok Türkçe şiir söylemiş olmasıdır. Sultân Veled bu özelliğiyle Türk Edebiyatı'nda Mevlânâ tarzı şiir söylenmesinde öncü bir rol oynamıştır.²¹

1.3. Eserleri

1.3.1. Dîvân

Farsça; 826 gazel, 32 kaside, dokuz kıt'a, on terci'-i bend ve terkîb-i bend, 23 musammat ve 451 rubâ'î, Arapça; biri Farsça-Arapça mülemma' 9 gazel, 3 rubâ'î ve Farsça 1 gazel içinde 3 beyit, Türkçe; 1'i Farsça-Türkçe mülemma' 15 gazel ve Rumca; 21 beyit ve Farsça-Türkçe, Farsça-Arapça ve Farsça-Rumca bir arada mülemma' şiirlerden oluşan dîvânı toplamda 13.335 beyittir. Sultân Veled dîvânındaki gazellerin çoğunu Mevlânâ'nın gazellerine nazîre olarak yazmıştır.

Sultân Veled Divanı, ilk olarak 1941 yılında Feridun Nâfiz Uzluk tarafından Türkiye'de neşredilmiştir. Asgar Rabbânî tarafından da Uzluk'un neşri esas alınarak 1363/1959 yılında İran'da neşredilmiştir. Ayrıca 2016 yılında Adnan Karaismailoğlu'nun proje yöneticisi ve Ahmet Özmen'in yardımcı araştırmacı olduğu ve Kırıkkale Üniversitesi BAP Biriminin desteklediği "Sultân Veled Divanı'nın Tenkidli Neşrinin Hazırlanması" projesinde Sultân Veled Divanı'nın yeni bir neşir çalışması yapılmıştır. Divan, Doç. Dr. Şadi Aydın ve Doç. Dr. Elvir Musiç tarafından iki cilt hâlinde Türkçe'ye çevrilmiştir. Bu baskıda rubailer bölümü eksiktir. Bir diğer divan tercümesi ise Veyis Değirmençay tarafından 2016 senesinde İstanbul'da yayınlanmıştır. Sözü geçen neşir ve tercüme künyeleri şöyledir:

* *Dîvân-ı Sultân Veled/Piser-i Mevlânâ Celâleddîn-i Belhî-i Rûmî-i Sâhib-i Mesnevî Şâmil-i Gazeliyyât, Kasâ'id, Kıt'ât, Terkîbât, Eş'âr-i Turkî, Eş'âr-i 'Arabî, Musammât, Rubâ'îyyât, bâ-mukaddime-i Sa'îd-i Nefîsî, Tahran, 1363hş. /1959m., 29+632s.*

* *Divân-ı Sultân Veled, nşr. F. Nafiz UZLUK, Farsça Metni Hız: Kilisli Muallim Rifat, Takrîz: Veled Çelebi (İZBUDAK), Ankara, 1941, Uzluk Basımevi, 3+100+12+616s.*

* *Sultân Veled Divanı'nın Tenkidli Neşrinin Hazırlanması, Kırıkkale Üniversitesi BAP Projesi, Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Adnan KARAIŞMAİLOĞLU, Yardımcı Araştırmacı: Ahmet ÖZMEN.*

* *Sultân Veled Divânı Tercümesi, çev. Şadi AYDIN & Elvir MUSİÇ, 2 cilt, Konya, Temmuz 2015, Mevlânâ Üniversitesi Yayınları, 1181s.*

* *Sultân Veled Divanı, çev. Veyis DEĞİRMENÇAY, İstanbul, 2016, Demavend Yay., 18+752s.*

Divan'dan Türkçe şiirler ve seçmeler ise şöyledir;

* *Mecdut Mansuroğlu, Sultân Veled'in Türkçe Manzûmeleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., 1958, 207+XCIX s.*

* *Seyyid Hüseyin Muhammedzâde Siddîk, Eş'âr-i Turkî-i Mevlevî ve Türkî Serâyân-i Mekteb-i Şems ü Mevlevî, Tebriz, 1389, İntişârât-i Nidâ-i Şems, s. 122-172.*

* *Şadi Aydın, Elvir Musiç, "Sultân Veled Divânı'ndan Seçmeler", İstanbul, Aralık 2015, Rûmî Yay., 152s.*

* *Veled Çelebi, Dîvân-ı Türkî-i Sultân Veled, İstanbul, 1341, Matbaa-i Amire, 132s.*

* *Veyis Değirmençay, Rubailer, Sultân Veled, İstanbul, 2010, Kurtuba Kitap, 197s.*

* *Veyis Değirmençay, Sultân Veled'in Arapça Şiirleri, Erzurum, 1996, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yay., 53+14s.*

* *Yakup Şafak, Mevlânâ ve Sultân Veled'in Türkçe Şiirleri, 2008, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları: 138, 86s.*

²⁰ Gölpınarlı, *İbtidâ-nâme*, s. 65-68.

²¹ Ahmet Özmen, *Sultan Veled Divanı'nın Tahlili*, s.74.

1.3.2. Veled-nâme/İbtidâ-nâme (Mesnevî-i Veledî)

Eserin “İbtidâ” kelimesiyle başlaması ve şairin ilk mesnevîsi olması sebebiyle *İbtidâ-nâme* adıyla da anılmıştır. Müellifin üç mesnevîsinin ilkidir. Kendisinin *Mesnevî-i Veledî* adını verdiği eser *Veled-nâme* olarak meşhur olmuştur. 690’da manzum ve mensur karışık yazılan eser mukaddime kısmı hariç 165 konu başlığından oluşmakta, 76’sı Türkçe, 180’i Arapça ve 23’ü Rumca olmak üzere toplamda 9007 beyit içermektedir. Ahmed Eflâkî’nin *Menâkıbü’l-Ârifin*’i ve Ferîdun Sipehsalâr’ın *Risâle*’sinin başlıca kaynağı kabul edilmektedir. Eserin neşir ve tercüme künyeleri aşağıdaki gibidir:

- * *Velednâme / Mesnevî-i Veledî*, nşr. Celâl-i Humâyî, Tahran, 1315hş., Çâphâne-i İkbâl, 1-98+403+8s.
- * *Velednâme Surûd-i Sultân Veled / Mesnevî-i Veledî yâ Mesnevî-i Veled, yâ Velednâme, bâ mukaddime-i Ferîd İkbâl*, Tahran, 1388hş., Çâp-i İntişârât-i İkbâl, 14+520s.
- * *Mesnevî-i Veledî (be Bahr-i Hafîf) Ma’rûf be Velednâme, be Kûşîş-i Nucemâ Cebraîl Mûsevî ve Nilûfer Gulâmî*, 296s.
- * *İbtidânâme / Nivîşte-i Sultân Veled, be tashîh-i Muhammed ‘Alî Muvahhid-‘Alî Rızâ Hayderî, Tahran, 1389hş., İntişârât-i Harezmi, 21+408s.*
- * *Cemşid Karabeyoğlu, Sultân Veled, Mesnevî-yi Veledî, Velednâme I-III, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Fars Filolojisi Kürsüsü, 1976.*
- * *İbtidânâme*, Trc. Abdülbâki Gölpınarlı, Ankara, 1976.
- * *Sûfilerin Sırları / Mevlânâ’nın Oğlu Sultân Veled*, Trc. Cemal Aydın, İstanbul, 2016, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, 1. Baskı, 399s.

1.3.3. Rebâb-nâme

700 yılında kaleme alınan eser Mevlânâ’nın *Mesnevî*’si ile aynı vezinde yazılmıştır. Manzum olmakla birlikte yer yer mensur da kullanılmıştır. Mukaddime ile birlikte 106 başlık, 162 Türkçe, 36 Arapça, 22 Rumca olmak üzere toplam 8124 beyitten oluşmaktadır. Eserde Şems-i Tebrîzî ile Mevlânâ arasındaki ilişkiye dâir bilgiler de mevcuttur.

Bu eser, ney ile başlaması sebebiyle Ney-nâme olarak da isimlendirilen Mevlânâ’nın *Mesnevî*’siyle aynı vezinde kaleme alınmıştır. Eser de tıpkı *Ney-nâme* gibi Rebâb’ın inlemesiyle başlar. Bu benzerlikten ötürü esere *Rebâb-nâme* adı verilmiştir.

بشنوید از ناله و بانگِ رباب نکته های عشق در هر گونه باب
*Rebabın ağılayıp inlemesinden, aşka ait yüzlerce çeşit nükte ler dinleyin.*²²

Eserin tercüme ve neşirlerinin künyesi aşağıdaki gibidir:

- * *Rebâbnâme, ez Sultân Veled, Ferzend-i Mevlânâ Celâleddîn-i Mevlevî, be-ihimâm-i Alî Sultânî Gird Ferâmerzî, Tahran, 1377, İntişârât-i Mü’essese-i Mütâla’ât-i İslâmî-yi Dânişgâh-i Tahrân- Danişgâh-i Mekkîl, 119+612+11s.*
- * *Veyis Değirmençay, Sultân Veled ve Rebâbnâme, Basılmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1996.*
- * *Rebâbnâme / Hz. Sultân Veled*, Trc. Niğdeli Hakkı Eroğlu, Yay. Haz. Anber Güneysel vd., İstanbul, 2011, Konya Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü Yay., Yay. No. 214, 8+337s.
- * *Veyis Değirmençay, Sultân Veled, Rebâbnâme, İnceleme/Tenkitli Metin-Çeviri, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2023.*

²² Veyis Değirmençay, *Sultan Veled ve Rebabnâme*, metin, s. 2; Sultan Veled, *Rebâbnâme*, Trc. H. Eroğlu, s. 4.

1.3.4. İntihâ-nâme

Mukaddime hâriç 120 başlık ve 8313 beyitten oluşan eser Mevlânâ'nın yolu ve öğretileri, Şems-i Tebrîzî ile aralarındaki ilişkiler ve semâ'ya dair konuları içermektedir. Sultân Veled'in kaleme aldığı son mesnevî olması hasebiyle "son, sona erme" anlamına gelene "intihâ" isminin verildiği düşünülebilir. Bu eseri diğer mesnevîlerden ayıran en belirgin özellik tamamen Farsça olarak kaleme alınmış olmasıdır.

Bu eserin neşir ve tercümelemleri aşağıdaki gibidir:

* *İntihânâme, Bahâeddîn Muhammed Ferzend-i Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Meşhûr be Sultân Veled, mukaddime, tashîh ve ta'lik: Muhammed 'Alî Haznedârî, 1. Baskı, İntişârât-i Rûzne, Tahran, 1376(hş.)*

* *Küpten Sızan Sırlar-İntihânâme-i Sultân Veled, Trc. Hakkı Eroğlu, Yay. Haz. Hülya Küçük, Ataç Yayınları, İstanbul, 2010, 555s.*

* *Tercüme-i İntihânâme-i Sultân Veled, Trc. Hakkı Eroğlu, Haz. Hülya Küçük, Gözden Geçirilmiş ve Kısmen Genişletilmiş 2. Baskı, Aybil Yayınevi, Konya, 2012, 351s.*

1.3.5. Ma'ârif

Ma'ârif; sözlükte bilmek, tanımak anlamlarına gelen irfân ile eş anlamlı gibi kullanılan tikel bilgileri ifade eden ma'rifet kelimesinin çoğuludur. Sultân Veled'in tamamen mensur olarak yazdığı tek Farsça eseridir. 56 bölümden oluşmaktadır. Mesnevîlerinde aktardığı konuları bu eserde tekrar etmiştir. Aktarılan âyet ve hadîsler Arapça olarak verilmiştir. *Tekellûf ve san'at düşüncesinden uzak açık bir konuşma dili kullanılmıştır.*²³ Sultân Veled'in sohbet meclislerindeki sohbetlerinin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır. Yazım üslûbuna bakılacak olursa sohbetlerin başka kişiler tarafından kaleme alınarak bir araya getirildiği anlaşılmaktadır. Ancak Gölpinarlı'ya göre yalnızca buna bakarak eserin başkaları tarafından yazıldığı fikrine varmak doğru olmaz. Sultân Veled'in, bu eserinde anlattığı düşüncelerini, hatıralarını ve öğütlerini kağıda dökmüş ve bu esere dedesinin aynı isimli eseri olan ve sohbetlerini içeren Ma'ârif'inin adını vermiş olma ihtimali vardır.²⁴ Gölpinarlı Sultân Veled'in önceki eserlerini bizatihi kendisi kaydettiği için bu kanaate varmış olabilir. Ma'ârif gibi meclislerde yapılan konuşmaların eş zamanlı olarak konuşmacı tarafından kaleme alınması oldukça güçtür. Fakat Sultân Veled'in Mevlânâ'nın eserlerini kaydetme konusundaki dikkati ve rikkati göz önüne alınırsa şâyed not hâlindeki sohbet kayıtlarını daha sonradan kendisinin inceleyip gözden geçirerek yeniden yazmış olduğu ihtimali düşünülebilir.

Eserin ne zaman yazılmaya başlandığı ve ne zaman tamamlandığı konusunda net bir tarih kaydı yoktur. Meliha Anbarcıoğlu, Sultân Veled'in *Ma'ârif*'i mesnevîlerini tamamladıktan sonra yani 700-712 yılları arasında yazdığını ifade etmiştir. Çünkü Anbarcıoğlu'na göre Sultân Veled, diğer eserlerinde Ma'ârif'ten hiç söz etmemiştir.²⁵ Sohbet meclislerinde kendisine sorulan sorulara verdiği cevaplarının ve vaazlarının kaydını içeren bu eserin belirli bir zaman diliminde tek seferde yazılmamış olma ihtimali oldukça doğaldır.

Eser dikkatle incelendiğinde Sultân Veled'in yaşadığı dönemin tasavvufî anlayışını ve Mevlevîlerin mevcut düşünce yapılarını doğru aktarma hususunda oldukça kâmil olduğu görülmektedir. Eserin dili, oldukça sade, fasih, akıcı ve gösterişsizdir. Bu nedenle Herevî eseri, Sebki Horasan üslubuyla Fars dilinde kaleme alınan ilk mensur eserlere benzetmiştir.²⁶ Sanat kaygısı olmadan anlaşılır bir üslupla yazılan bu eserde bir konu izah edilirken farklı meselelere geçiş yapılmış ancak sonuçta konu bağlanmıştır. Hangi şairlerden alındığı belli olmamakla beraber Farsça ve Arapça tanzimler yapılmıştır. Meseleleri bağlama hususunda ayet ve

²³ Gölpinarlı, Mevlana'dan Sonra Mevlevîlik, s. 51–2.

²⁴ Sultân Veled, İbtidânâme, Trc. A. Gölpinarlı, s. XI.

²⁵ Sultan Veled, Maarif, Trc. Meliha Ülker Anbarcıoğlu, s.XXXIV.

²⁶ Sultan Veled, Ma'ârif, nşr. N. Mâyil-i Herevî, mukaddime, s. 21.

hadislerden iktibaslara da yer verilmiştir. Bu eserde diğer eserlerinde olduğu gibi Türkçe herhangi bir ibareye yer verilmemiştir. Eserde darb-ı meseller ve deyimler göze çarpmaktadır. Bir fasılda anlatılan konu başka bir fasılda tekrar edilmiştir. Ancak burada gayenin konuyu pekiştirmek olduğunu diğer eserlerinde de aynı durumun söz konusu olduğunu hatırlamak gerekmektedir.

Fasıl başlarında “bir derviş şöyle sordu, biri dedi ki” gibi ibarelerle eserin soru-cevap şeklindeki sohbetlerden derlendiği anlaşılmaktadır. Fasıllarda bahsedilen konuları pekiştirmek ve desteklemek amacıyla kullanılan ayet ve hadisler detaylı bir şekilde izah edilmiştir. Bölümlerde Kur’ân-ı Kerîm’de zikredilen Hz. Adem, Mûsâ ve Hızır (a.s), Firavun-Mûsâ (a.s) gibi kıssalara yer verilmiştir. Müellif eserde Hallâc-ı Mansûr ve Bâyezîd-i Bistâmî gibi meşhur mutasavvıflardan ve onların kıssalarından bahsetmiştir.

Sultân Veled’in Ma’ârif’inde, Anadolu Selçukluları devlet adamlarından sadece Sultan Mesud’dan bahsedilmiştir. On sekizinci fasılda Sultan’ın adı anılarak kendisiyle bizzat konuştuğundan söz edilmiştir. Eserde dikkatleri çeken tarihi bilgiler de mevcuttur. Müellif, Sultan Mesud’un Hakk erenlerine gösterdiği alakayı nakletmiş ve Mevlânâ türbesini onardığı bilgisine yer vermiştir. Hakk yolundan ayrılmaması yönünde Sultân’a “Sultân Mesûd’a dedim ki Hak velilerine yöneldin ve Mevlânâ’nın (Tanrı O’nun aziz olan sırrını takdis etsin) temiz türbelerini onardın... Bundan sonra Ulu Tanrı sana yardım eder. Çünkü eğer Tanrı istemezse o sebepler yardımcı ve faydalı olamaz. Hatta senin yok olmana sebep olur.” diyerek takdir ve nasihatte bulunmuştur.²⁷

Ek olarak eserin on dokuzuncu faslında; “Ömründe hiç prens görmemiş ve büyüklükle hiçbir ilgisi olmayan bir Moğol, sadece başına bir sorguç koysa emirleri, vezirleri ve padişahları incitir. Moğol şehzadelerinin ve sultanlarının azamet ve sertlikleri onların hatırlarına öyle yerleşmiş ve kalplerine öyle bir tesir yapmıştır ki, onun bir derviş ve Moğollar arasında hiçbir kıymeti haiz olmayan bir fakir olduğunu bilseler bile onun, bu dış görünüşüne ve elbiselerine hürmet ederek bütün küstahlık ve edepsizliklerine katlanırlar.” diyerek Moğol beylerinin ahvâlerinden bahsetmiş, “Hiçbir mevkii ve işi olmayan o Moğol’a dış görünüşü için hürmet ediyorsunuz. Bu derviş ise dervişlikten bahsediyor ve dervişlik elbisesi giymiştir; onun bir işe yarayıp yaramadığını bilmiyorsunuz. Çünkü insanların ahvâli bu âlemde örtülmüştür. Herkesin sırrını Tanrı veya Tanrı’nın velisi bilir.” sözleriyle de halkı Moğollara karşı uyarmıştır.²⁸

Ma’ârif’te sözü geçen meselelerden bazıları şöyledir: “tasavvufî ve felsefî düşüncenin usulleri, vahdet-i vücûd kavramları, velâyet, nübüvvet, semâ, sûfîyâne kâideler, seyr-i sülûk, mi’râc, mucize, kerâmet, dergâh âdâbı, amellerin hakikati, ehl-i zâhir, ehl-i şeriat, ehl-i tarikat ve ariflerin davranışları, tecellî, ilhâm, mükâşefe, rıza, nefis mertebeleri, nefis-i emmâre, Mesnevî ve Senâî’nin Hadîka’sından bazı beyitlerin izahları, evliyânın Hakk katındaki makam ve mertebeleri, ‘ölmeden evvel ölünüz’ hadisinin hakiki anlamı, gönül mefhumu, zâhir ve bâtin ilişkisi, varlık ve yokluk kavramları, sûret ve mânâ, ten ve cân mefhumları, ilâhî aşk yolunda mücadele, peygamberlerin geliş sebepleri, mevcudatın yaratılma hadisesi, âlem-i sağır ve âlem-i kebîr konuları, Hz. Mustafa’nın şeraitinin temel esasları, Resulün ümmî olma nedeni, ümmiliğin hakikatte iki anlamının var oluşu, iki tür evliyâ vardır bahsi, kıl u kâlin dinde yerinin olmaması, müridin şeyhe yakınlık-uzaklık durumu, genç ve ihtiyar kişinin ardında ağlama durumunun uygunluğu, rüya ve uyku izahı, zâhiri ve bedenî arzular, nefsanî arzuların peşine düşmenin neticeleri, adalet ve zulüm kavramları, sûfilerin bayramı, dünyayı terk etme, bekâ, fenâ vb.” Bahsi geçen bu konuları Sultân Veled halka açık ve anlaşılır bir şekilde örneklerle, şiirlerle izah etmiştir.²⁹ Buradan da şu kaniya varmak mümkündür ki, işlenen konular göz önüne alındığında dönemin tasavvûfî düşüncelerinin neler olduğu ve hangi meseleler üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır.

²⁷ Sultan Veled, Ma’ârif, nşr. N. Mâyil-i Herevî, metin, s. 114; Sultan Veled, Maarif, Trc. M. Anbarcioğlu, s. 103.

²⁸ Aynı eser, Farsça metin, s. 129; Trc. M. Anbarcioğlu, s. 117.

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: Sultan Veled, Ma’ârif, nşr. N. Mâyil-i Herevî, muqaddime, s.20, Rahman Moştâkmîr, “Fîhi mâ Fîh ve Şerh-i Kâmil-i Ân, Pejûheşnâme-i Intikâdî-i Metûn ve Bernâme-hâ-i ‘Ulûm-i İnsânî, Yıl. 13, Sayı. 4, Zemistân 1392, s. 108.

Eserin neşir ve tercümelerinin künyeleri aşağıdaki gibidir:

- * *Ma'ârif, Sultân Veled Ferzend-i Mevlânâ Celâleddîn Muhammed-i Mevlevî, be-kûşîş-i Necîb-i Mâyil-i Herevî, Tahran, 1367 1. Baskı, 1377 2. Baskı, İntişârât-i Movlâ 24+351s.*
- * *Sultan Valad Matre et Disciple-Kitâb al- Ma'ârif, Trc. Eva de Vitray-Meyerovitch, Paris, 1982, Editions Sindbad, 192s.*
- * *Maestro Y Discipulo, Trc. Eva de Vitray-Meyerovitch, 2003, Editorial:Sufi, 243s.*
- * *Maârif, Sultân Veled, Trc. Meliha Ülker Anbarcıoğlu, İstanbul, 2009, Ataç Yayınları, 37+288s.*
- * *"Sultân Veled ve Maârif'i", Trc. Hülya Küçük, Konya 2005, Konya Büyükşehir Bel. Yay., No. 65, 472 s.*
- Türkiye'de seçmeler adı altında yayınlanan üç çalışmanın künyesi de aşağıdaki gibidir:
- * *Ali Faruk, Nûrun Beş Duyusu Sultân Veled-Maâriften Seçmeler, İstanbul, 2011, Hayat Yay., 104s.*
- * *Kutlu Bilgi Sultân Veled'den Hayat Dersleri-Maârif'ten Seçmeler, Çilek Yayınları Yayın Komisyonu, İstanbul, 2005, 98s.*
- * *Aşk ve Dergâh- Aşk Menkıbeleri 2, Yayın Yönetmeni: Aytekin Şahin, Ankara, Süre Yay., s. 223-341.*

2. Ma'ârif'in Yazma Nüshaları

2.1. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 78

İstinsah Tarihi: 767/1366

Müstensih: Abdürrezzâku'l-Mevlevî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dış kırımızı deri kaplama ancak derisinin orta kısımları tamamen aşınmış mukavvası görünen, deri cilt kenarlarında çift ince çizgiden oluşan bir çerçevesi bulunan, mühürlü, çerçevesiz, nesih hatlı sonradan numaralandırılmış, ayet, hadis, beyit, isim, rubai, mısra, nazım, şiirler, fasıl gibi sözcükler ve bazı hareketler kırmızı mürekkeple yazılmış, kâşifesi, bazı varaklarında ufak notlar bulunan, 50 fasıl ve 185 varaktan oluşan yazma eser.

Baş 1(b):

بسم الله الرحمن الرحيم و به تستعين
انبيا و اوليا كه هر يكي بمعجزه و كراماتي مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند كه حق تعالى هر يكي را ازيشان چیزی
بخشيد آنچه اين را داد و آن را نداد.

Sonu 185(a):

این فصل بهار نیست فصلی دگرست مخموری هر چشم ز وصلی دگرست
هرچند كه جمله شاخها همه جنبانند جنبیدن هر شاخ ز اصلی دگرست.
تمت الكتابة بعون الله تعی علی يد العبد الضعف النحيف المحتاج الى رحمة ربه اللطيف حضر بن عبد الرزاق المولوی احسن الله
اواقبه في وقت الضحی يوم الاربعاء في اوئل شهر جميد الآخر بتاريخ سنة سبع و ستين و سبعمائه والحمد لله وحده وعلى نبیه و آله
اجمعين الطيبين الطاهرين آمين يا رب العالمين.

2.2. Konya A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi Ve Kütüphanesi, Nu. 15009

İstinsah Tarihi: Tahminen 1198

Müstensih: El-Fakîr Sâlih

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Turuncu bez ciltli, tahriri hatlı³⁰, âyet ve hadislerin bir kısmı, "fasıl" sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılı, bazı kelimelerin altında kırmızı çizgi çekili, çerçevesiz, sondan beş yaprağı boş, toplam 39 yaprak, kâşifeli yazma eser.

Baş 1(b):

بسم الله الرحمن الرحيم

³⁰ Nesih, nesta'lik, şikeste nesta'lik gibi içerisinde farklı hat türlerinin bazı özelliklerinin harmanlanarak yazılmasına denir.

انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی...

Sonu (33a):

...و آسمان و زمین و خلایق را می بیند چشم ولی نیز چون باز شود دایم در دیدار و تماشا باشد.
والله اعلم بالصواب.

2.3. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 1651

İstinsah Tarihi: Yok

Müstensih: Derviş Hasan

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Kenarları açık kırmızı ortası koyu bordo renkli deri ciltli, cildin tam orta kısmında deri üzerinde kabartma motifi bulunan, çerçevesiz, talik hatlı, şiir, beyit, mısra, rubai, misal, fasıl başlıkları, ayet ve hadisleri kırmızı mürekkeple yazılı, kâşifeli, sonradan numaralandırılmış, bazı yaprakların kenarlarında notlar alınmış, 17 satırdan oluşan, 1b-149a arasında Sultân Veled'in Ma'ârif isimli eseri yer alan yazma.

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که..

Sonu (149b):

این فصل بهار نیست فصلی دگرست مخموری هر چشم ز وصلی دگرست
هرچند که جمله شاخها همه جنبانند جنبیدن هر شاخ ز اصلی دگرست.
تمت بعون الله الواب.

2.4. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 2120

İstinsah Tarihi: 1215/611/612

Müstensih: Ahmed Hâmid El-müştehir Nazîf-zâde

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Yeşil deri ciltli, ön ve arka cildin orta kısmında sonradan kırmızı renge boyanmış kumaş parçası ekli, başında ve sonunda çeşitli mühürler yer alan, cildin etrafından altın yaldızla desenler ekli, başında 1b-67b varakları arasında Bahâeddîn Veled'in Ma'ârif'i bulunan, 69b itibariyle Sultân Veled'in Ma'ârif'i başlayan, içerisinde toplamda 54 Fasil yer alan, başlangıcı ebru süslemeli ve altın yaldız çerçevesi, kâşifeli, sonradan numaralandırılmış, kahverengi deri muhafazasında altın yaldız süslemeleri olan yazma eser.

Başı (69b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را ازیشان چیزی بخشید آنچه این را داد و آن را نداد.

Sonu (181b):

این فصل بهار نیست فصلی دگرست مخموری هر چشم ز وصلی دگرست
هرچند که جمله شاخها همه جنبانند جنبیدن هر شاخ ز اصلی دگرست.
اتمام یافت بقلم شکسته رقم محب مولوی فقیر احمد حامد المشتھر بنظیف زاده و غره رجب الفرد از شهرور سنه و خمس عشر ومائتین
والف از هجره.

2.5. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 2138

İstinsah Tarihi: Belirlenemedi

Müstensih: Belirlenemedi

Nüşanın Fiziki Özellikleri: Kırmızı meşin deri kapaklı, kapağı işlemeli, miklebli, sonradan numaralandırılmış, çerçevesiz, kâşifeli, kenarlarına notlar alınmış, ayet ve hadisleri, beyitleri, fasıl, mesnevî ve beyit başlıkları kırmızı mürekkeple yazılı, Arap harfli, sülûs hatlı, bazı noktalama işaretleri kırmızı mürekkeple belirtilmiş, ilk birkaç yaprakta bazı notlar ve şiirler ilâve edilmiş, sonradan kitap içindeki diğer eserlerin isimleri not şeklinde eklenmiş, yaklaşık olarak 51 faslın yazıldığı, 2(b)'den 108(a)'ya kadar Ma'ârif-i Sultân Veled eserinin yer aldığı sonrasında başka eserlerin kaleme alındığı yazma eser.

Başı 2(b):

کتاب معارف سلطان ولد احسن الله تعالى ابن مولانا جلالدين...

بسم الله الرحمن الرحيم

انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را ازیشان چیزی بخشید...

Sonu 108(a):

الم نشرح لك صدرک و در سینه خود نظر میکند دریا های بی پایان از نور می بینند و بدان دریا عشق بازی میکنند و ازان تجلی مست میشوند باقی را بفکر خود دریاب و بیرون آور که زیرا ایم چه سخنها و چه احوال ها و چه علمهاست که درمیان نمی گنجد. والله اعلم بالصواب.

2.6. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 2139

İstinsah Kaydı: 742/743

Müstensih: Hüsâmeddin Vâcid Çelebî³¹

Nüşanın Fiziki Özellikleri: Vişne rengi meşin ciltli fakat cildin çoğu kısmı tamamen soyulmuş, kapağı ayrıcalı, 232x158-172x110 mm., 19 st., 150 yaprak, nesih hatlı, âyet ve hadislerle birlikte "fasl" sözcükleri kırmızı mürekkeple belirtilmiş, kâşifersiz, miklebli, çerçevesiz, numaralandırılmış, bazı varakları zamanla aşınmış hattının okunması müşkül, varakların kenarlarında müstensih tarafından alınmış notlar bulunan yazma eser. (Son iki fasıl yoktur.)

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم به نستعين

انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را...

Sonu (150a):

...نیست سماع اگر هست خواست آخر تویی...

2.7. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 2140

İstinsah Tarihi: 20 Sâfer Çarşamba 870

Müstensih: Hüseyin Ali bin Muhammed Irâkî

Nüşanın Fiziki Özellikleri: Dışı kırmızı deri kaplama, sonradan yıpranmayı önlemek maksadıyla deri üzerine kâğıt yapıştırılmış, miklebli, ilk birkaç yaprağına şiirler ve bazı notlar yazılı, kâşifeli, 13 satırdan oluşan, okunaklı, ta'lîk hatlı, Arap harfli, âyet ve hadisleri, fasıl, mısra, rubai ve beyit başlıkları kırmızı mürekkeple yazılı, kenarlarında notlar bulunan, çerçevesiz, bazı noktalama işaretleri kırmızı mürekkeple belirtilmiş, varakları sonradan onar onar numaralandırılmış, vakıf mührü bulunan, son varaklarında çeşitli şiir ve notların bulunduğu, içinde 54 adet fasıl başlığı yer alan, 197a ve 197b yaprağı eksik yazma eser.

Başı 1(b):

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين

³¹ Müstensih ve istinsah tarihi, yazmanın 1b numaralı varağında sonradan kurşun kalemle eklenen nottan alınmıştır. Yazmanın yıpranma payı göz önünde bulundurularak bu notun sonradan eklendiği düşünülmüştür.

انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را از ایشان چیزی بخشید آنچه این را داد و آن را نداد هر یکی را جدا ولایتی بخشید و عالمی جدا ولد می گوید که...

Sonu 200(a):

...کلموا الناس علی قدر عقولهم.³² رباعی
این فصل بهار نیست فصلی دگرست مخموری هر چشم ز وصلی دگرست
هرچند که جمله شاخها همه جنبانند جنبیدن هر شاخ ز اصلی دگرست.
با تمام انجامید معارف و پرمعانی روز چهارشنبه بیستم ماه صفر الاکبر سنه سبعین و مامایه علی ید علی بن محمد العراقی غفر الله له
ولوالد والجمع والمسلمین والمسلمات. والمؤمنین والمؤمنات. والحمد لله وحده العزیز. وقف جماعت خانه درویشان حضرت...

2.8. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 2141

İstinsah Tarihi: 1249

Müstensih: Hacı Hüseyin

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dışı açık kırmızı renkli muhafaza üzerine arka ve önü ebrulu kâğıt kaplı, dış muhafazanın uç kısmına sonradan Farsça Ma'ârif-i Sultân Veled yazılı, yeşil renkli kaplama üzerine açık kırmızı deri kaplama cilt ve cildin kenarları altın yaldızlı, mikleblî, cilt ve mikleblî üzeri pembe renkli desenli kâğıt kaplı, sırt kısmı altın yaldız motifli, ilk yaprağında sonradan istinsah tarihi ve müstensihî eklenmiş, talik hatlı, Arap harfli, başlangıcı motifli, altın yaldız çerçevesi, kâşifeli, beyit, mısra, rubai ve fasıl başlıkları kırmızı mürekkeple yazılı, şiir, ayet, hadis gibi notların başına ve sonuna kırmızı mürekkeple işaret konulmuş, 19 satırdan oluşan, mühürlü, eser sonunda müstensih tarafından net bir şekilde istinsah tarihi ve müstensih'in ismi belirtilmiş, bazı varakları sonradan numaralandırılmış, Ma'ârif bittikten sonra birkaç varak gazel ilave edilmiş, 54 fasıldan oluşan yazma eser.

Baş 1(b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را از ایشان چیزی بخشید آنچه این را داد و آن را نداد هر یکی را جدا ولایتی بخشید و عالمی جدا...
...کلموا الناس علی قدر عقولهم. رباعی

Sonu 145(a):

جاهل و نابینا همه را یک داند و بهمه بیک نوع جنبند و یک نوع سخن لیکن آنکس که بیناست و دانا چون در قفسهای اجسام ارواح را که چون مرغان محبوس قفس اجسام اند نظر کند داند که سیمرغ را طعمه و دانه نوعی دگرست همه را یک نشمرد و یک نوع سخن نگوید که کلموا الناس علی قدر عقولهم. رباعی
این فصل بهار نیست فصلی دگرست مخموری هر چشم ز وصلی دگرست
هرچند که جمله شاخها همه جنبانند جنبیدن هر شاخ ز اصلی دگرست.
الخط یبقی زماناً فی الكتاب و صاحب الخط رمیم فی التراب بحمد الله ید اضعیف محمد حسین تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب.

2.9. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 2142

İstinsah Tarihi: 1027

Müstensih: Belirlenemedi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Kırmızı deri ciltli, cildi altın yaldızlı ve motifli, mikleblî, mühürlü, Arap harfli, talik hatlı, altın yaldız çerçevesi, tezhipli, kâşifeli, fasıl, beyit ve mısra gibi sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılmış, bazı cümlelerin altına kırmızı mürekkeple hat çekili, çerçeve dışında ek cümleler bulunan, bazı hareke ve noktalama işaretleri kırmızı mürekkeple belirtilmiş, sonradan onar onar numaralandırılmış, bazı yaprakları yine sonradan farklı numaralandırılmış yazma eser.

Baş 1(b):

بسم الله الرحمن الرحيم

³² Ar. "İnsanlarla akıllarına göre konuşun."

انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را از ایشان چیزی بخشید آنچه این را داد و آن را نداد هر یکی را جدا ولایتی بخشید و عالمی جدا...

Sonu 147(b):

... دایم جهان را و شب و روز و آسمان و زمین در خلاق را می بیند. چشم ولی نیز خون باز شود دایم در دیدار و تماشا باشد. والله اعلم بالصواب و الیه المرجع والمآب.

2.10. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 2143

İstinsah Tarihi: 1025

Müstensih: Dervîş Abdî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dışı koyu kahverengi deri ciltli, cildinde altın yaldızlı motifler bulunan, iç kaplaması açık kırmızı deri kaplama üzerinde altın yaldız motifli, ilk varaklarda ve sonda mührü bulunan, altın yaldız çerçevesi, tezhipli, kâşifeli, ta'lik hatlı, Arap harfli, ayet ve hadisleri, fasıl, gazel, şiir, mısra, mesnevi, nazım, kıta, rubai ve beyit gibi sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılı, 17 satırdan oluşan, varakları numaralı (sadece 80a ve 82a varakları sonradan numaralandırılmış), bazı ayetlerin üzerine kırmızı hat çekili, bazı yaprakların kenarına not alınmış, 19 fasıldan oluşan yazma eser.

Başı 1(b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را از ایشان چیزی بخشید آنچه این را داد و آن را نداد هر یکی را جدا ولایتی بخشید....

Sonu 82(b):

...ور تو جزو جنتی ای نامدار عیش تو باشد ز جنت پایدار.
از برای حضرت چلبی افندی نوشته شد. در آستانه قدس در آشیانه مولانا قدس سره..

2.11. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 5428

İstinsah Tarihi: 1350

Müstensih: Şeyh Ahmed Remzî El-Mevlevî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dışı turkuaz renkli kendinden desenli kumaş kaplı, okunaklı rika hatlı, kâşifeli, kırmızı çerçevesi, çerçeve kenarlarında notlar bulunan, cümleleri ayırmak, şiir, başlık gibi bölümleri belirtmek için kırmızı nokta işareti kullanılmış, çerçeve kenarlarında notlar bulunan, sonradan numaralandırılmış, satır sayıları değişkenlik gösteren yazma eser.

Son yaprakta müstensih olarak Mahmûd bin Hacı Sevinc Beg kaydı ve Ahmed Remzî'nin kaydı bulunmaktadır. Son kısımdaki kayıt dikkate alınırsa Ahmed Remzî Dede 887 senesinde Mahmud bin Sevinc Beg tarafından yazılmış nüshayı örnek olarak 1350 senesinde bizatihi kendisi yeniden kaleme almıştır.

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را از ایشان چیزی بخشید آنچه این را داد و آن را نداد هر یکی را جدا ولایتی بخشید.

Sonu (147a):

این فصل بهار نیست فصلی دگرست مخموری هر چشم ز وصلی دگرست
هرچند که جمله شاخها همه جنبانند جنبیدن هر شاخ ز اصلی دگرست.
تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب كتبه العبد الضعيف النحيف الفقير المحتاج الى رحمة الله تعالى محمود بن حاجي سوينج بك الحاجي
ترخانی فی غره جمادی الاخر سنة ثمان و ثمانین وسبعماية.

2.12. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nu. 6692

İstinsah Tarihi: 1354

Müstensih: Yok

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dışı sonradan kağıtla kaplanmış, miklebli, ta'lîk hatlı, kâşifeli, âyet ve hadisleri, fasıl, misal vb. başlıkları kırmızı mürekkeple yazılı, başlangıcı tezhipli, çerçevesi altın yaldızlı, 15 satırdan oluşan, sonradan numaralandırılmış, 364 yapraktan oluşan yazma eser.

Başı 2(b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکرا از ایشان چیزی
بخشید آنچه این را داد انرا نداد...

Sonu 462(a):

...چون مرغان که محبوس قفس اجسام اند نظر کند داند که سیمرغ را طعمه و دانه نوعی دیگرست همه را یک نشمرد و یک شخص
نگوید که کلموا الناس علی قدر عقولهم.
تمت المعارف سلطان ولد قدس سره.

2.13. Ankara, Umumi (İl Halk Kütüphanesi) Nu. 3

İstinsah Tarihi: 1010/1020 - 1600/1611

Müstensih: Rıdvan Efendi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: 195x140 mm. ebatlarında, 105 yaprak ve her yaprakta 23 satırdan oluşmaktadır. ta'lîk hatlı, filigranlı krem rengi kâğıtlı, yeşil bez kaplı mukavva ciltli, kırmızı cetvelli, müzehheb (altın suyuna batırılmış) mihrabiyeli (ucu ince tığlarla biten, mihrap şeklinde kitap başlığı, serlevha), "fasl" sözcükleri olan ve âyet ile hadislerin kırmızı mürekkeple yazıldığı yazmadır. Konya'da Rıdvan Efendi tarafından istinsâh edilmiştir. Son varakta Bâkî'nin³³ bir gazeli mevcuttur. Yazma sonradan numaralandırılmıştır. Sayfa altlarında kâşife bulunmaktadır. Sayfa kenarlarında ufak notlar yer almaktadır. Başlıklar, beyit ve rubailer, noktalama işaretleri kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. "Rubai", "Beyit", "Mısra", "Nesir" ve "Mesnevi" gibi kelimeler tıpkı başlıklar gibi kırmızı mürekkeple ile yazılmıştır. Fasıllar tek tek numaralandırılmamış yalnızca "Fasl" başlığı ile belirtilmiştir.

Eserin yazımı Konya'da, 1010 senesinde Rıdvan Efendi tarafından tamamlanmıştır.

Başı (2b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی به معجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند...

Sonu (104b):

زیرا که این چه سخن ها و چه احوال ها و چه علمهاست که در بیان نمی گنجد.
والله اعلم بالصواب.
تحریر فی اواخر شهر المحرم الحرام در شهر قونیه سنه عشره و الف من السویه کتبه فقیر الحقیر رضوان.

2.14. İstanbul, Ayasofya Kütüphanesi, Nu. 2078

İstinsah Tarihi: 11. Yy. - 17. Yy.

Müstensih: Belirlenemedi

³³ "Bâkî; (ö. 1008/1600) Şöhret ve tesiri asırlarca devam eden, klasik Osmanlı şiirine söyleyiş gücü kazandıran ve "Sultânü's-şuarâ" diye anılmış büyük divan şairi." (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Bâkî, Müellif: Mehmed Çavuşoğlu, C. 4., İstanbul, 1991, s.537-540.)

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dış cildi deri üzerine ebrû kaplamalı, 210x150 mm., 25 satır, ta'lik hatlı, çerçevesiz, "fasl" sözcükleri, âyet ve hadisleri kırmızı mürekkeple yazılı, yabancı kelimelerin altında kırmızı hat çekili, 80 varak, sonradan numaralandırılmış, kâşifeli, son kısımda neseb-nâme ve varak kenarlarında müstensih notları bulunan yazma eser.

Başı (2b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که...

Sonu (79a):

...زیرا این چه سخن ها و چه احوال ها و چه علمهاست که در بیان نمی گنجد.
والله اعلم بالصواب.

2.15. Bursa İnebey Kütüphanesi, H. Çelebi, Nu. 470

İstinsah Tarihi: H. VIII.

Müstensih: Belirlenemedi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dışı mukavva, sırtı koyu kestane renkli meşin, miklebli ve miklebin iç kısmı ebrulu, 268x208-198x137 mm., 165 yaprak, 14 satır, (bazı varaklar 13 satır) baştan ve sondan eksik varakları olan, Arap harfli, nesih hatlı, kırmızı çerçevesiz, kâşifeli, âyetler ve fasıl sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılı, ölçülü, çerçeve dışına ek olarak yazılmış bazı fiil ve notların bulunduğu, Prof. Dr. Feridun Nâfiz Uzluk tarafından yazmanın baş kısmına eser hakkında bilgi kartı yazılmış, baştan ve sondan belli yaprakları sonradan numaralandırılmış yazma eser.

Başı 2(a):

...اجسام بأمر اهبطوا متفرق شدند و محبوس قوالب آب و کل کشتند...

Sonu 166(a):

... فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا³⁴ پیغامبر علیه اسلام در کلیم می کردند و از باز آن نحانه می آوردند این همه سماع نیست سماع اگر هست اینست آخر تو می گویی که من امت محمد شاگرد مقبل می باید که علم...³⁵

2.16. Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi, Nu. 3984

İstinsah Tarihi: Yok

Müstensih: Yok

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dışı kırmızı deri kaplı miklebli, sırtı sonradan numaralandırılmış, 1(a)'da "El yazma Sultân Veled" ibaresi bulunan, sülüs hatlı, varaklarına sonradan numara eklenmiş, kırmızı çerçevesiz, başlangıcı tezhipli, kâşifeli, âyet ve hadisler, beyit, mısra, gazel, rubai, kıta, mesnevi, nazım, şiir ve fasıl başlıkları kırmızı mürekkepli, 11 satırdan oluşan, bazı varaklarında müstensih tarafından satırı bozmamak adına çerçeve kenarına metin devamı eklenmiş, müstensih adı ve istinsah tarihi yazma üzerine not düşülmemiş, başlık sonlarında ve bazı cümle sonlarında kırmızı mürekkeple nokta işareti konulmuş, bazı âyet ve hadis üzerine kırmızı mürekkeple hat çekilmiş, 90(a) ve 90(b) varakları 7 satırdan oluşan 90(a) yaprağında ta'lik hatlı bi şiir bulunan, toplamda 17 fasıl barındıran, 144 yapraktan oluşan yazma eser.

Başı 1(b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکرا از ایشان چیزی بخشید...

³⁴ A'raf Suresi 143, "Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti; Mûsâ da bayılıp düştü." DİB, Meal.

³⁵ Bu nüsha eksiktir.

Sonu 144(a):

همه عالم درین کوشش اند و درین جوشش تا هر یکی باصل خود پیوندند.

144a varağından 144b varağına geçişte Mesnevî-i Şerif'in ikinci defterinden şu beyitler yer almaktadır. İlk beyit defterde 275 numaralı beyit olarak belirtilmiş ancak devamındaki beyit defterde bulunamadı.

کل و جزو دوزخی پس هوش دار جزو سوی کل خود گیرد قرار
ور تو جزو جنتی ای نامدار عیش تو باشد چو جنت پایدار.

“Mademki sen cehennemın cüz’üsün;

Aklını başına al cüzü, küllünün yanında karar eder.”

2.17. İstanbul, Fatih, Süleymaniye Kütüphanesi, Nu. 2642

İstinsah Tarihi: 899/1494

Müstensih: Ahmed b. Muhammed

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Açık kahverengi bez ciltli, 180x130 mm., 135 yaprak, 19 satırlı, çerçevesiz, içeriği siyah; fasıl ve beyit gibi başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış ve bazı özel kelimelerin üzerine kırmızı çizgi çekilmiş, kâşifeli, eser bitiminden sonra müstensih tarafından üç adet şiir eklenmiş, nesih hatlı yazma eser.

Başı (1b):

انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را...

Sonu (133a):

..هرچند که جمله شاخها جنبانند، جنبیدن هر شاخ ز اصلی دیگرست.

والله اعلم بالصواب.

تمت الكتاب بعون الله على ملك الوهاب على يد العبد الضعيف الغرق الاذئاب احمد بن محمد وفي تاريخ سنة تسع و تسعين ثمانماية.

2.18. Fatih, Süleymaniye Kütüphanesi, (Fihi Ma Fih) Nu. 5408-2

İstinsah Tarihi: 4 Ramazan 751/5 Kasım 1350

Müstensih: Bahâeddîn el-Mevlevî el-Âdil es-Serâyî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Ebadi: 210x145- 180x110 mm., 82 yk., 23 str., 755 yaprak olan yazmanın baş kısmında Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin Fihi-Mâ-Fih isimli eseri yer almaktadır. Ma'ârif 84b itibariyle başlamış 158b itibariyle sonlanmıştır. Sonradan numaralandırılmış, nesih hatlı, âyet, hadis, fasıl, rubâ'î, mısra' başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış, çerçevesiz, farklı dilden yazılan kelimeler üzerine kırmızı çizgi çizilmiş, koyu kahverengi deri ciltli yazma eser.

Başı (84b):

بسم الله الرحمن الرحيم به نستعين
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند...

Sonu (158b):

...و بازگشت دایم جهان را و شب و روز را و آسمان و زمین و خلاق را می بیند چشم ولی نیز چون باز شود دایم در دیدار و تماشا باشد
والله اعلم بالصواب الیه المرجع و المآب.

تمت هذه الاسرار لا آهية في حريم التربة المقدسة قدسنا الله بسر ساکینها فی اواخر ربيع الآخر سنة احدى و خمسين و سبعماية على بيد العبد الضعيف المحتاج الى رحمة ربه اللطيف هالدين السراي المولوى المالى لى احسن الله موافيد آمين يا رب العالمين.

2.19. Fatih, Süleymaniye Kütüphanesi, Nu. 2847

İstinsah Tarihi: 10/16. Yy.

Müstensih: Belirlenemedi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Kahverengi meşin ciltli, 180x135 mm., 160 yaprak, 15 satır, âyet ve hadisler, başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış, kâşifeli, sonradan numaralandırılmış, sayfa kenarlarında müstensihnin notları bulunan, tahriri hatlı, çerçevesiz yazma eser.

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم به نستعين
انبيا و اوليا كه هر يكي بمعجزه و كراماتي مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان...

Sonu (159a):

... دانه كه هر مرغی را طعمه و دانه نوعی دیگرست و همه يك نشمرد و يك نوع سخن نگويند.
تمت بعون الله.

2.20. İstanbul, Hacı Mahmud Efendi Vakıf Kütüphanesi, Nu.2443

İstinsah Tarihi: tsz.

Müstensih: yok

Nüshanın Fiziki Özellikleri: 29-34 yk., 15 st., sonradan numaralandırılmış, çerçevesiz, başlıkları kırmızı mürekkeple yazılı, bazı kelime ve cümlelerin altına kırmızı mürekkeple hat çekili, kâşifeli, içerisinde farklı eserlerin de yer aldığı, 29a-34b arasında Ma'ârif eserinden (Osmanlıca) dördüncü, kırk ikinci ve yirmi dokuzuncu fasıllar yar alan sülüs hatlı yazma eser.

Başı (29a):

سلطان ولد قدس سره تالیفاتندن معارف تالیفندن دردنچی فصلدر كه فارسیدن ترکیه ترجمه اولندی
مرد خدا مر خدا هر چه کند هست روا هست صواب آنچه کند در ره او نیست خطا
معنای بیت بودر كه مرد خدا هر نه كه ایدرسه روادر آنك ایتدوگی صواب اولور زیرا انك یولنده خطا یقدر.

Sonu (34b):

انبیا و اولیا علمی ایسه بو علم دکلدر هر کسه كه انبیا و اولیا علمنه عالم اوله وارث انبیا و اولیا اولور.

2.21. İstanbul, Hâlet Efendi Kütüphanesi, Nu. 45

İstinsah Tarihi: 950/1543

Müstensih: Yok

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Açık yeşil bez ciltli, 205x125 mm., 158 yaprak, 17 satır, çerçevesiz, âyet, hadis, rubâ'î, beyit ve başlıkları kırmızı mürekkeple yazılı, kâşifeli, son yaprağında müstensihnin Arapça münâcâtı bulunan, sülüs hatlı yazma eser.

Başı (1b):

کتاب معارف سلطان ولد قدس سره العزیز...
بسم الله الرحمن الرحيم به نستعين
اولیا و انبیا كه هر يكي بمعجزه و كراماتي مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند كه حق..

Sonu (157b):

رباعی: این فصل بهار نیست فصلی دگرست، مخموری هر چشم ز وصلی دگرست، هرچند كه جمله شاخها جنبانند، جنبیدن هر شاخ
ز اصلی دگرست.
کتاب معارف سلطان ولد تمام شد.

2.22. İstanbul, Hacı Mahmud Efendi Vakıf Kütüphanesi Nu. 2349

İstinsah Tarihi: 1214/1799

Müstensih: Mahmûd Hilmi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Siyah deri ciltli, 68 yaprak, sonradan numaralandırılmış, ayet, hadis ve konu başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış, çerçevesiz, kâşifeli, rika hatlı yazma eser.

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را...

Sonu (68b):

... این فصل بهار نیست فصلی دگرست، مخموری هر چشم ز وصلی دگرست، هرچند که جمله شاخها جنبانند، جنبیدن هر شاخ ز اصلی دگراست.
تمت المعارف السلطان المحققین فی تاریخ ۱۵ فی رجب الغره فی سنه ۱۲۱۴ علی يد اضعف الكتاب محمود حلمی.

2.23. İstanbul, Pertev Paşa Kütüphanesi, Nu. 257-M

İstinsah Tarihi: 1006/1597

Müstensih: Derviş İbrahim El-Kutbî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: 170x100 mm, açık kahverengi meşin ciltli, cilt üzeri tezhipli, saman rengi mumlu kâğıt, çerçevesiz, 130 yaprak, 19 satır, ta'lik hatlı, "fasıl" başlıkları, âyet ve hadisler kırmızı mürekkeple yazılı, farklı dilden yazılan kelimelerin üzeri kırmızı renkle çizili, kâşifeli, bazı yapraklarında sonradan yazılmış numaraları bulunan, son yapraklarında eser haricinde Farsça şiirler yazılı yazma eser.

Başı (2b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را از...

Sonu (141b):

بیت: این فصل بهار نیست فصلی دیگرست، مخموری هر چشم ز وصلی دیگرست، هرچند که جمله شاخها جنبانند، جنبیدن هر شاخ ز اصلی دیگرست.
تمت الكتاب.
بحمدالله و حسن توفیق علی يد العبد الفقير المذنب الراجی الى رحمة الله تعالى درویش ابراهيم القطبی غفرله و والديه و جميع المسلمين و المسلمات يوم الثنين فی سنه ۱۰۰۶

2.24. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nu. F-672

İstinsah tarihi: 1112 veya 1212³⁶

Müstensih: Muhammed Âmil Buhârî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dışı mukavva kapak üzeri motifli, 255x170 mm., 51 yaprak, 21 satır, çerçevesiz ta'lik hatlı, eserin giriş kısmı kırmızı mürekkeple süslemeli, "fasıl" sözcükleri, âyet ve hadisleri, bazı kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılı, kâşifeli, bazı yaprakları sonradan numaralandırılmış, bazı yapraklarının çerçeve kenarlarında notlar yazılı yazma eser.

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یک را...

Sonu (51a):

این فصل بهار نیست فصلی دیگرست، مخموری هر چشم ز وصلی دیگرست، هرچند که جمله شاخها جنبانند، جنبیدن هر شاخ ز اصلی دیگرست.
تمت المعارف السلطان المحققین فی تاریخ ۱۰ ن معظم فی سنه ۱۲۱۲ يد اضعف الكتاب محمد عامل بخاری.

³⁶ Yazma nüshanın dijital formundan tarih net olarak okunamamıştır.

2.25. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nu. 91

İstinsah Tarihi: 5 Şaban 1013/1604

Müstensih: Mustafa Bin Eyyûb Bursevî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Dışı ebrû kaplamalı, 200x135 mm., 198 yaprak, 17 satır, ta'lik hatlı, çerçevesiz, kâşifeli hem müstensih tarafından hem de sonradan numaralandırılmış, beyit, mısra ve fasıl gibi sözcükler kırmızı mürekkeple yazılmış, âyet ve hadislerin altında kırmızı hat çekili, bazı varaklarda çerçeve dışında müstensih tarafından not alınmış yazma eser.

Başı (3b):

بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که...

Sonu (199b):

... شب و روز را و آسمان و زمین و خلاق را می بیند چشم ولی نیز چون باز شود دایم در دیدار و تماشا باشد.
والله اعلم بالصواب

تمام شد نثر ولد نوربالح بنوره المویذ روز دوشنبه پنجم شعبان لسنه ثلاثه عشرته و الف من الهجرة النبویه والحمد لله وحده بردست فقیر و حقیر کثیر العیوب مصطفی بن ایوب عفا هما الله عنه و عن جمیع المؤمنین آمین یا رب العالمین.
فی مدینة بورسة ایلروسه صانها الله عن نخوت.

2.26. Lala İsmail Paşa, Süleymaniye Kütüphanesi, Nu. 215

İstinsah Tarihi: 1000'den sonra/1592

Müstensih: Derviş Nasûh b. Muhammed Halvetî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Siyah deri ciltli, 186x138 mm., 17 satır, çerçevesiz, sonradan numaralandırılmış, âyet ve hadisleri, fasıl sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılmış, rika hatlı, kâşifeli, 183 yapraktan oluşan yazma eser.

Başı (1b):

معارف ولدی در بیان اسرار احدی قدس الله سره العزیز و نورالله قبن
بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند....

Sonu (183a):

... و چه علم هاست که در بیان نمی گنجد
والله اعلم بالصواب. این معارف ولدی در بیان اسرار احدی بدست کاتب العبد فقیر حقیر افقر عبادالله و احقر علم درویش نصوح بن محمد خلوتی محتاج الی رحمت الله تعالی.
هر که خوانند دعا طمع دارم / زانکه بنده گناه کارم
بماند سالها این نظم ترکیب / ز ما هر ذره خاک افتاده جایی.

2.27. Lala İsmail Paşa, Süleymaniye Kütüphanesi, Nu. 216 (T 1079)

İstinsah Tarihi: 1 Zilhicce 1079/1668

Müstensih: El-Hâce Halîl

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Vişne rengi meşin ciltli, 265x165 mm., 21 satırlı, çerçevesiz, sonradan numaralandırılmış, 104 yaprak, ta'lik hatlı, "fasıl" sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılmış, âyet ve hadislerin altı kırmızı mürekkeple çizilmiş, kâşifeli, bazı yapraklara müstensih tarafından notlar alınmış yazma eser.

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم رب تمم بالخیر
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان...

Sonu (104b):

... و شب و روز را و آسمان و زمین و خلایق را می بیند چشم ولی نیز چون باز شود دایم در دیدار و تماشا باشد
والله اعلم بالصواب و الیه المرجع والمآب يفعل الله ما يشاء ويختاره و هوه الحكيم المختار.
تمام شد نثر سلطان ولده نورناالله بنوره المؤید روز پنجشنبه درغره ذی الحجه الشریفه سنه ۱۰۴۹ تسعه و سبعین و الف من الهجرة
النبویه والحمد لله وحده بدست الفقير لحقير الدليل المحتاج الى رحمته الكريم الرحيم الجليل الحاج خليل عفى الله عنه والوالديه و
الجميع المؤمنين آمین یا رب العالمین.

2.28. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Nu. 1163

İstinsah Tarihi: Tsz.

Müstensih: Derviş Mansur

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Ölçü 175x135-120x95 mm., 155 yaprak, 15 satır ve talik hatlı, salbek şemseli, köşebentli, zencirekli, mikleblı, sırtı vişne rengi meşin, deffeleri siyah meşin kaplı mukavva ciltli, söz başları ve konu başlıkları kırmızı mürekkepli, sağ yaprak alt köşede kâşifeli yazma eser.

Başı (1b):

معارف ولد در بیان اسرار احدی قدس الله سره العزیز
بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين

انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان..

Sonu (155b):

باقی را بفکر خود دریاب و بیرون آور زیرا این چه سخن ها و چه احوال ها و چه علمهاست که در بیان نمی گنجد.
والله اعلم بالصواب. الکاتب عبد المعز. درویش منصور.

2.29. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Nu. 1164

İstinsah Tarihi: Belirlenemedi

Müstensih: Belirlenemedi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: 190x140-150x100 mm. ölçülü, 79 yaprak ve 19 satırlı, kâğıt türü abadî, nesih hatlı, kâşifeli, bordo meşin, mikleblı, desenli kâğıt kaplı mukavva ciltli, içerisinde Maarif'ten 32 fasıl bulunan daha sonra farklı bir eserle devam eden, bölüm başlıkları, ayet ve hadisler kırmızı renkli, Arapça olan bazı kelimelerin üzerinde farklı olduklarını belirtmek amacıyla kırmızı çizgi çizili el yazması. Eser *Maârif-i Veled der Beyan-ı Esrar-ı Ehadiyye* olarak da bilinir. Bu nüsha eksiktir.

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که...

Sonu (75a):

...ازین جهان رفتن حجاب ها مانده باشد یقین دانی که آنجا نتوانی رسیدن.
والله اعلم.

2.30. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Nu. 7997

İstinsah Tarihi: Tahminen 1020

Müstensih: Derviş İbrahim

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Vişne rengi meşin ciltli, tezhipli, altın varaklı, ayet ve hadisler, fasıllar kırmızı ve yeşil renkle yazılı, çerçeve, nesih hatlı. 204 yapraktan oluşan eserin ilk kısmında Maarif-i (Makâlât) Şems-i Tebrîzî bulunmaktadır.

Başı (44b):

بسم الله الرحمن الرحيم
اوليا و انبيا كه هر يكي بمعجزه و كراماتي مخصوص و مشهور بوده اند..

Sonu (203a):

..هر چند كه جمله شاخ ها رقصانند، جنبیدن هر شاخ ز اصلي دگرست³⁷
تمت الكتاب بعون الملك الوهاب على يد المحتاج الى ربه الرحيم درويش ابراهيم سنه ۱۰۲۰

2.31. Ankara, Milli Kütüphane, Nu. 06 Mil Yz Fb 503/7

İstinsah Tarihi: Tahminen 1700

Müstensih: Belirlenemedi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: 190x125 mm., yıldız zencirekli, şukûfe nakışlı yıpranmış, üst kapağı ayrık siyah deri ciltli, ta'lik hatlı, içerisinde farklı eserler yer alan, kâşifeli, çerçevesiz, sonradan numaralandırılmış, Osmanlıca, 38b-40a yaprakları arasında Ma'ârif'ten sadece dördüncü ve kırk ikinci fasıllar bulunan, kağıdı üzüm salkımı ve harf filigranlı, söz başları kırmızı mürekkepli yazma eser.

Başı (38b):

سلطان ولد قدس سره تالیفاتندن معارف تالیفندن دردنجی فصلدر که فارسیدن ترکیه ترجمه اولندی
مرد خدا مر خدا هر چه کند هست روا هست صواب آنچه کند در ره او نیست خطا
معنای بیت بود که مرد خدا هر نه که ایدرسه روادر آنک ایتدوگی صواب اولور.

Sonu (40a):

... و اختیاط ایدوب هر بر نسنه ایچون اولیاخ یوز چورمیه سنی و فیکر اولمیه سنی بونک حکمتی بو اولمشی اولدو انتهی.

2.32. Kayseri, Râşid Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, Nu. 353

İstinsah Tarihi: Belirlenemedi

Müstensih: Belirlenemedi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Yazmanın bazı kısımlarında farklı eser telifleri yer almaktadır. sülüs hatlı, kırmızı çerçevesiz, mısra, beyit gibi başlıkları kırmızı mürekkepli, ayet ve hadislerin altında kırmızı hat çekili, kâşifeli, sonradan numaralandırılmış, toplamda 118 varak, 31a – 43a arası Ma'ârif eserinden birkaç fasıl yer alan yazma eser.

Başı (31a):

سلطان ولد قدس سره تالیفاتندن معارف نام تالیفندن ایکینجی فصلدر که فارسیدن ترکیه...

Sonu (43a) :

هر کمسه که انبیا و اولیانک علمنه عالم اوله وارث انبیا و اولیا اولور. انتهی.

2.33. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, Nu. 02846

İstinsah Tarihi: 1313 Hk.

Müstensih: Muhammed .. Hâce Hasan

Nüshanın Fiziki Özellikleri: 233x175-183x126 mm. boyutunda, Arap harfli, nesih hatlı, koyu kahve meşin kaplı, sonradan numaralandırılmış, çerçevesiz, kâşifeli, ayet ve hadisleri, fasıl, beyit gibi sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılı, 23 satırdan oluşan, ilk 5 ve son 3 yaprağında çeşitli şiir ve notlar yer alan, 5. yaprağında tanbur motifli bir hat bulunan yazma eser.

³⁷ Rubâ'î, Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, <https://ganjoor.net/moulavi/shams/robaeesh/sh212>, 13.05.2024.

Başı 1(b):

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند علما و محققان می گویند که حق تعالی هر یکی را از ایشان چیزی
بخشید آنج اینرا داد انرا نداد...

Sonu 91(b):

این فصل بهار نیست فصلی دگرست مخموری هر چشم ز وصلی دگرست
هرچند که جمله شاخها همه جنبانند جنبیدن هر شاخ ز اصلی دیگرست³⁸

2.34. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Yeni Camii Nu. 698

İstinsah Tarihi: 740/1339

Müstensih: El-Hâc Muhammed bin Mahmûd El-Tokâdî El-Mevlevî

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Açık vişne rengi meşin ciltli, başlık, ayet ve hadisler kırmızı mürekkeple yazılı, çerçevesiz, 198x136 mm., 135 yapraklı, 17 satır, son yaprağında Farsça şiir olan sonradan numaralandırılmış, nesih hatlı eser.

Başı (1b):

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند...

Sonu (133a):

.. ولی نیز خون باز شود دایم در دیدار و تماشا باشد.
والله اعلم بالصواب

تمت بعون الله و حسن توفیقه يوم الاربعامن شهر المبارک ربیع اول سنه سنه اربعین سبعمائه علی يد العبد الضعیف المحتاج الى
رحمة ربه الطیف الحاج محمد بن محمود التوقاتی المولوی من الله بلسانها و ابدادکا آمین یا رب العالمین وسلم.

2.35. İstanbul, Veliyüddin Efendi Kütüphanesi, Nu. 1795

İstinsah Tarihi: 1128/1716

Müstensih: Belirlenemedi

Nüshanın Fiziki Özellikleri: Mecmua içinde yer almaktadır. 210x140-145x55 mm., 239b – 372b arasında Ma'ârif eseri yazılı, 21 satır, ta'lîk hatlı, çerçevesiz, "fasl" sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılı, ayet ve hadislerin altında kırmızı hat çekili, kâşifeli, bazı varakların kenar kısımlarında notlar yer alan yazma eser.

Başı (239b):

معارف سلطان ولد
بسم الله الرحمن الرحيم
انبیا و اولیا که هر یکی بمعجزه و کراماتی مخصوص و مشهور بوده اند...

Sonu (372b):

... و باز گشت دایم جهانرا و شب و روز را و آسمان و زمین و خلاق را می بیند چشم ولی نیز چون باز شود دایم در دیدار و تماشا باشد.
والله اعلم بالصواب و الیه المرجع والمآب.

³⁸ Bkz: Mevlânâ, Divân-ı Şems / Rubâ'îyyât Nu., 212.

Sonuç

Eser ismi, künyesi, tarihi veya numara benzerliğinden kaynaklanan yanlış kaydedilmiş pek çok eser kayıtlar arasında tespit edilmiştir. Sultân Veled'in dedesi olan *Bahâeddîn Veled*'in *Ma'ârif*³⁹ isimli bir eserinin olması bu iki eserin isim benzerliğinden karıştırılmasına ve yanlış kaydedilmesine sebep olmuştur. İncelemeler sonucu fark edilen iki eser kaydının karışıklığını düzeltmek de bu çalışmanın bir diğer hedefi haline gelmiştir. Bahâeddîn Veled'e ait bazı Ma'ârif nüshalarının Sultân Veled ismiyle kaydedildiği belirlenmiş, yetkili mercilere iletilmiş ve düzeltilmesi talep edilmiştir. Bazı nüshalarda yazıların mürekkebi zaman içerisinde birbirine karışmış, bazı yapraklar yırtılmış veya aşınmıştır. Bu sebeple belirli yazmaların istinsah tarihini ve müstensihini belirlemek mümkün olamamıştır. Tasnif yapılırken hem önceki dönemlerde belirlenmiş nüsha numaraları olduğu gibi kullanılmış hem de daha sonra dijital ortama aktarılan ve yeniden numaralandırılan nüshalar aynen kullanılmıştır. Herhangi bir tasnife girmemiş yazma eserlerin boyutlarına fiziki olarak da elde edilemeyeceğinden değinilmemiştir. Ma'ârif-i Sultân Veled nüshaları incelenirken dikkatleri çeken bazı hususlar da içerdiği fasıl sayılarının farklılığı, orijinali Farsça olan yazmanın Osmanlıca olarak belirli fasıllarının şerh edildiği ve farklı eserlerin devamında yeni bir giriş ile Ma'ârif'in kaydedildiğidir. Sultan Veled'in mensur tek eseri olan Ma'ârif toplamda 56 fasıldan oluşmaktadır. Meliha Ülker Anbarcıoğlu 1949 senesinde eseri Türkçe'ye tercüme etmiştir. Eser Mevlânâ'nın Fîhi Mâ Fîh eserinin ikinci cildi sanılarak 1334 hş. Tahran'da basılmıştır. Necîb Mâyil-i Herevî tarafından beş nüsha esas alınarak 1367 ve 1377 hş. senelerinde neşredilmiştir. Nüshalar incelenirken bu neşir ve tercüme esas alınmıştır.

Yazmaların önemli bir kısmı kütüphanelerden dijital elde edilmiş, bir kısmı sayın Adnan Karaismailoğlu aracılığı ile Konya Kütüphanelerinden yine dijital olarak temin edilmiştir. Tespit ve izah kısımlarında sayın *Hülya Küçük' ün Sultan Veled ve Ma'arif İsimli Eseri* çalışmasından faydalanılmıştır. Yine Mevlânâ Müzesi Müzelik Yazma Kitaplar Kataloğu⁴⁰ ve Mevlânâ Bibliyografyası⁴¹ndan önemli ölçüde yararlanılmıştır.

³⁹ Bkz; TDV İslâm Ansiklopedisi, 1991, İstanbul, Cild 4, Syf. 460-462

⁴⁰ Mevlânâ Müzesi Müzelik Yazma Kitaplar Kataloğu, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 2003.

⁴¹ Mevlânâ Bibliyografyası, Adnan Karaismailoğlu, Sait Okumuş, Fahrettin Coşguner, 2009.

Kaynakça

- Akça, İbrahim “Peygamber Kıssalarının Dinî Edebiyata Yansımasına Bir Örnek ‘Sultân Veled ve Farsça Rubailer’”, Bartın Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi Dergisi, C.6, S.11, Bartın, 2019, s.15-35.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, 6. Bs., Otto Yayınları, Ankara, Kasım 2014.
- Değirmençay Veyis, Sultan Veled'in Edebi Kişiliği ve Eserleri (II), *Mevlânâ Araştırmaları*, 2007, cilt: I, s. 84-95
- Eflâkî, Ahmed, *Menâkıbü'l-Ârifîn*, Trc. Tahsin Yazıcı, Kabalcı Yay. İstanbul, 2006.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, İnkılap Yay. İstanbul, 2009.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mevlânâ Müzesi Müzelik Yazma Kitaplar Kataloğu*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 2003.
- Işın, Ekrem, “Mevleviliğin Tarihsel Temelleri: Sultân Veled ve Çelebilik Makamının Kuruluşu”, *III. Uluslararası Mevlânâ Kongresi- Bildiriler*, Selçuk Üniversitesi Matbaası, Konya, 2004, s. 95-98.
- İzbudak Veled, (Derleyen: Mehmed Bahaeddin Çelebi), *Divân-i Türkî-i Sultan Veled*, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1341/1922.
- Karaismailoğlu, Adnan, Okumuş, Sait, Coşguner, Fahrettin, *Mevlânâ Bibliyografyası*, Konya Valiliği Yayınevi, 2006.
- Küçük Hülya, “Sultân Veled ve Ma'ârif Adlı Eseri”, *İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, S.19, s.427-451, 2007.
- Küçük, Hülya, *Küpten Sızan Sırlar: İntihânâme-i Sultân Veled*, Birinci Baskı, Ataç Yayınları, İstanbul, 2010.
- Küçük, Hülya, “Sultân Veled'in İbtidânâmesine Göre Mevlevî Halifeleri”, *III. Uluslararası Mevlânâ Kongresi- Bildiriler*, Selçuk Üniversitesi Matbaası, Konya, 2004.
- Küçük, Hülya, “Hakk'ın Sırrını Fâş Etmeyen Sûfiler Sultân Veled Örneği”, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt:8, Sayı:18, s.87-102.
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Fîhi Mâ Fîh*, Trc. Adnan Karaismailoğlu, Vakıfbank Kültür Yayınları, İstanbul, 2022.
- Özmen, Ahmet, *Sultân Veled: Hayatı ve Eserleri*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, 2012.
- Özmen, Ahmet, *Sultân Veled Divanı'nın Tahlili*, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, 2021.
- Schimmel Annemarie, *İslamın Mistik Boyutları*, Trc. Ergun Kocabıyık, Alfa Yay. 2. Baskı, İstanbul, 2020.
- Sipehsalar, Ahmed, *Risale-i Sipehsalar (Mevlana ve Etrafındakiler)*, Trc: Tahsin Yazıcı, Kervan Yayınevi, İstanbul, 1977.
- Sultân Veled ve Maârifî*, Küçük, Hülya, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2005.
- Şafak, Yakup, “Mevlevî Ayınlerinde Sultân Veled 'den Alınan Şiirler”, *Doğu Esintileri: İranoloji, Fars Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi : A Journal of Iranology Studies*, 2017, S. 6, s. 147-173.
- Tarıkâhya (Anbarcioğlu) M. Ülker, *Maârif*, İkinci Baskı, Ataç Yayınları, İstanbul, 2011.
- Tercüme-i İntihânâme-i Sultân Veled*, Trc. Hakkı Eroğlu, Yayına Hazırlayan: Hülya Küçük, Gözden Geçirilmiş ve Kısmen Genişletilmiş 2. Baskı, Aybil Yayınevi, Konya, 2012.
- Turan, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul, 1971.
- Turan, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, Ankara, 1965.
- Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Birinci Baskı, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Değirmençay Veyis, Sultân Veled Maddesi, C. 37, s. 521-522, İstanbul, 2009.
- Veled, Sultân, *İbtidânâme* (Trc. Abdülbaki Gölpınarlı), Ankara, 1976.
- Veled, Sultân, *İbtidâ-Nâme*, Trc. Gölpınarlı, İnkılap Kitabevi; 1. Basım, 1 Ocak 2014.
- Veled, Sultân, *Maârif*, Trc. Tarıkâhya (Anbarcioğlu) M. Ülker, İkinci Baskı, Ataç Yayınları, İstanbul, 2011.
- Veled, Sultân, *Rebâbnâme*, Trc. Niğdeli Hakkı Eroğlu, Yay. Haz. İsmail Koçak, Amber Güneysel, Birinci Baskı, Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2011.
- کتاب معارف بهاءالدين محمد بن جلال الدين محمد بلخي مشهور به سلطان ولد، نجيب مايل هروی، انتشارات مولی، تهران ۱۳۶۷
(*Kitâb-ı Ma'ârif-i Bahâeddin Muhammed bin Celâleddin Muhammed Belhî Meşhûr be-Sultân Veled, Necîb-i Mâyil-i Herevî, İntişârât-i Movlâ, Tahran, 1367*)

Elektronik Kaynaklar

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi <https://islamansiklopedisi.org.tr/>
<https://www.semazen.net/hz-sultan-veled/>

“Mevleviliğin Sultân Veled Kolu: Tarîkat-ı Işkıyye-i Velediyye-yi Celâliyye” Küçük, Hülya
<https://sultanveled.semazen.net/?p=279>

Sultân Veled Ve Ma’ârif Adlı Eseri- Küçük, Hülya <https://www.semazen.net/sultan-veled-ve-maarif-adli-eseri-hulya-kucuk/>

Farsça Makaleler için: <https://www.sid.ir/>

Farsça Şiirler için: <https://ganjoor.net/>

Kubbealtı Sözlük:

<https://www.lugatim.com/>